

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Întemeietorul foii:
Dr. E. Dăianu.

Protestul sinodului protopopesc din Cluj.

Sinodul mixt protopopesc ținut la 8 Aprilie în Cluj, sub prezidiul protopopului Dr. E. Dăianu, la propunerea unei comisiuni compusă din preoți, învățători și curatori bisericești, a enunțat unanim următoarea rezoluțiune, care s'a hotărît a o comunica Escelenței Sale Metropolitului și tuturor oficiilor protopopești din archidieceză:

1. Sinodul protopopesc, reprezentând în mod organic preoțimea, dascălimea și poporul distric-tului Cluj, de care se țin 40.000 de mii credincioși ai bisericii române unite cu Roma, constată cu regret și amărăciune, că actualul ministru de culte și instrucțiune publică a desgropat din ruinele guvernului anterior proiectul despre reforma școlară, pe care acest sinod deja la 1 Dec. n. 1904 l'a fost osândit, ca și pe unul, ce »isbește în ideile de drept, divin și pozitiv, și atacă în mod fățiș autonomia legală a bisericii române gr.-catolice.

2. Cercetând cu de amăruntul dispozițiile prevăzute de acest proiect, sinodul constată, că reforma școlară a actualului ministru de culte și instrucțiune publică este cu mult mai primejdioasă pentru biserica noastră și limba credincioșilor ei, decât acela împotriva căruia în sesiunea din 1904

a protestat »în numele dreptului și a dreptății, ca și contra unui atentat intenționat asupra bisericii«.

Pentru că acest proiect țintește a face din școala noastră o *unealtă politică*, îndreptată chiar în contra celor ce o susținem, și urmărește scopuri utopice, contrare firei și menirii școlii.

Acest proiect zădărnicește astfel cultura adevărată, vătămând principiile elementare ale pedagogiei și zădărniciind mai ales în școlile de repetiție câștigarea acelor cunoștințe practice economice, cari sunt neîncunjurat de lipsă maselor largi ale populațiunii agricole, dela a cărei bunăstare atârnă însași bunăstarea și înflorirea statului.

Sub pretextul amăgitor al îmbunătățirii salarelor învățătoarești, acest proiect lipsește pe învățătorii confesionali și de caracterul lor propriu, și de toată libertatea chemării lor, impunându-le sub grea pedeapsă responsabilitate pentru neglijențele altora, iar bisericilor ca susținători de școală, lăsându-le numai sarcinile înmulțite, le ia în mod volnic toate drepturile, ba chiar și însuși preptul divin de a mai susține școala.

3. Actualul proiect, sinodul în numele învățături evanghelice și în interesul adevăratului patriotism, pe care biserica creștină totdeauna l'a cultivat, îl respinge cu toată tăria, ca o încercare primejdioasă împotriva principiilor creștine și împotriva condițiilor de existență a bisericii noastre, care concrescută fiind cu sufletul poporului atât de dornic de luminare și atât de pornit spre ori ce jertfă pentru creșterea bună a fiilor săi, totdeauna l'a povățuit în direcțiunea sănătoasă a dragostei de Dumnezeu, de lege, de patrie și de neam, cari virtuți creștinești și cetățenești totdeauna a știut să le desfășure armonice în sufletul poporului. ✓

4. În proiectul acesta, vrednic de osândirea tuturor oamenilor iubitori de dreptate și libertate, sinodul vede ivirea acelei *porniri nenorocite*, care în alte țeri și mai ales în Franța, a pricinuit pustiirea acea grozavă, pe care azi o deplânge toată suflarea creștinească neorbită de șovinism, și care clătînând cele mai sigure temelii ale societății omenesti, pregătește asemenea zguduiri și în țara noastră, în care după voia lui Dumnezeu atâtea confesiuni și națiuni și-au aflat până acum, în bine și rău, scutul dezvoltării lor pacinice sub cârmuirea înțeleaptă și părințească a împăraților și regilor apostolici din glorioasa casă de Habsburg.

5. Pentru aceea sinodul, conștiu de drepturile ce le are biserica creștină dela însuși întemeietorul său dumnezeesc, și de datorințele ce le are ea de a vesti adevărurile vecinice în fața tuturor, ridică *protest solemn* împotriva acestui de trei ori nenorocit proiect, prin care și biserica, învățătoarea tuturor popoarelor, este vătămată, și popoarele țerii, cari ar trebui să fie egal îndreptățite, sunt lovite în cele mai sfinte ale lor simțăminte și drepturi, și binele adevărat al patriei, condiționat de pacinica conlucrare a acestor însemnați factori, este grav primejduit.

6. În urmare sinodul roagă cu fiască încredere pe Înaltpreasfințitul Metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, ca precum în trecut așa și în viitor, să se întrepună, în fruntea tuturor archiereilor provinciei noastre metropolitane, și alături chiar de archiereii celorlalte biserici jignite, la toți factorii, bisericești și de stat, spre a abate cu toate mijloacele lovitura ce se pregătește drepturilor noastre. În această sfântă luptă *pe lângă omagiile* sale de grațitudine pentru cele săvârșite, sinodul asigură și pe viitor, pe Înaltpreasfințitul nostru Pă-

rinte și Cărmuitor de tot spriginul întregului cler și popor credincios, care cu neclintită alipire fiască stă pe lângă Arhiereii săi și așteaptă cu încredere nestrămutata izbândă drepteii sale cauze, care este cauza creștinătății și a libertății, cauza legii și a limbei noastre strămoșești.

Crestături.

— **Carducci și Goga.** D-l O. Goga în nrul ultim al *Luceafărului* ne face imputare, că am fi afurisit pe bietul Carducci. Noi nu l'am afurisit — asta numai d-l Goga și-o închipuește, în starea sa încălta de fantazie — ci am arătat numai o greșeală, de care a suferit marele defunct al lumii de azi, și de care sufăr mulți, afară de el. Greșeala asta este: a crede, că lumea antică, lumea clasică, sub cerul zimbitor, sub aerul liber, între văi înflorite și munți vinetii, ducea un trai fericit, o viață ideală, prin conziderația armonioasă și senină a lumii acesteia. Aceasta conziderație i-ar fi răpit-o după aceea creștinismul, prin spiritul de pocăință, umilință și servilizm! Lumea antică era superioară lumii creștine!!!

Cam așa credea fie iertatul Carducci.

Asta însă nu e alta, decât o greșeală enormă, o închipuire de poezi, și de altă parte: lipsă de cunoștințe istorice și arheologice. Nici vorbă să fi fost lumea clasică mai fericită, ca era creștinismului. Bine zice *Chamberlain*, că cultura adevărată numai Christos a dat-o lumii antice. Ori cât de mare să fi fost cultura clasică, îi lipsea baza etică. Fără de aceasta era lumea antică nefericită, ca și lumea de azi. Despre greci o dovedește asta *Friedländer*, culegând locurile din clasici, cari arată nefericirea or; o dovedește faptul, că la ei s'a

dezvoltat mai tare tragedia, până la tragedia fatalității (*Fatum*, sors-tragedia,) dovedește numărul mare al sinuciderilor, mai ales între stoici. A se vedea și *Lange*: »Geschichte des Materialismus«.

Cultura adevărată, conziderația armonioasă a lumii, a omului ideal, omului cu trup și suflet, numai Christos i-a dat-o lumii și prin el creștinismul! Asta are să o știe lumea modernă și ar fi fost bine să o știe și bietul Carducci. Poate că atunci nu ar fi fost încunjurat de un nimb așa mare, dar ar fi socotit mai bine: *quid hoc ad aeternitatem?*

Nu detragem nimic din cinstea lui Carducci, dar am ținut că se cuvine să arătăm greșeala lui. Asta s'o iee la cunoștință și d-l Goga cel »plin de spirit«...

nob.

— **Intrigilor** de tot felul li-se deschide prea larg teren în aceasta situație grea a cauzei române, pe care d-l Al. Vajda a ținut să o agraveze de dragul versurilor sale insultătoare, ce cu ori ce preț a voit să vire în »monitorul oficial« al dietei. Aici în Cluj intrigile se țin mai ales împotriva acelor fruntași Români, cari prin atitudinea lor bărbătească au făcut la vremea sa fațăș afront curentului de destrăbălare, ce s'a poreclit activist, iar prin poziția lor au asuprași răspunderea instituțiilor ce le reprezintă. În *trei* direcții se țin intrigile din *trei* părți deosebite împotriva acelorși bărbați.

Șovinistii din Cluj, grupați pe lângă cel mai șovinist ziar, *Erdélyi*

Hirlap, îi denunță ca pe preinși instigatori ai mișcării de protestare, contra proiectului lui Apponyi, ce se desfășură în comitatul Clujului, ca și pretutindena între Români. Din acest izvor curg denunțările către »Budapesti Hirlap«, organul șovinismului de rassă din Budapesta, punând întreagă mișcarea sub pretinsa comandă odioasă alui Vajda.

Agentii provocatori ai poliției de stat operează de altă parte, cu aceleși arme perfide, în contra acolorași bărbați, la Ziarul »Elöre« din Cluj, a cărui nouă redacție e căptușită cu »mărimi« căzute și costume lăpădate de Români. Aceștia denunță pe fruntașii noștri, ca pe incendiarii Ardealului întreg — care ar fi în flacări — tot pe urma lui Vajda, acest poruncitor absolut al tuturor »agitatorilor, incendiarii«. Din acest izvor al coaliției de maghiaro-români se adapă organul de senzație din Budapesta: »*A Nap*«.

Faliții români, a treia grupă — ca să-și acopere manoperele meschinelor interese, nu uită a cultiva intriga și în ziarele »naționaliste« românești, prezentând pe aceiași bărbați ai noștri, ca răi Români, cari nu ar avea curajul a arbora steagul luptei de protestare chiar pe statua lui Mathia, din Cluj, și pentru că s'ar sîi a convoca o adunare de protestare chiar în sa-lele lui »*Emke*« sau a istoriei »*Redoute*«, în care s'a proclamat uniunea vechiului Ardeal cu noua Ungarie. Ba — în același timp — protopopul Dr. Dăianu, cu toate că nu vrea să se ocupe de politică, se ocupă tot de lucruri ale cauzei publice, cum este cultura, literatura — și auziți și vă îngroziți — își negliă

chiar datorințele oficiului său, cu toate că prea aspru ține preoții în disciplină și în deosebire de ferici-ta eră a lui Podoabă, fără de a face cu ei tovrășii de interese, le dă tot numai ucazuri și — Ravașuri, care de care mai neplacute pentru clica neamurilor, cari nu vor să știe de cauze și năcazuri de ale neamului. *In acest chip* denunțianții, interesați a îmblânzi prin astfel de »slujbe« asprimea inevitabilă a iustitiei își iau înșiși rolul de judecatori, ce nu compete decât oamenilor cinstiți și în primul loc forurilor superioare construite în biserică, ba își arogă chiar și dreptul, ce de mult l'au vindut, de a judeca ei și în chestiuni de politică românească. Iar »*Tribuna*« din Arad aducându-și aminte de raporturile intime, dulci, desinteresate, ce le avea cu Jezzenszky în Sibiu, se simte bine în compania acestor agenți ai poliției politice și le găzduiește proza de calumnii și inzulte »*de lângă cetatea lui Gelu*« învescute cu haura tricoloră a »*Apărării naționale*«.

Chestie de gust și societate. »Spune-mi cu cine te însoțești, și-ți voi spune cine ești« — în epoca politice »*activiste*«, ajunse pe cărarea nouă a »*Lengyel Zoltanilor*« noștri.

Ear bărbații, cari sunt bărbați, stau neclintii la postul greu de sentinelă, vorbesc clar și respicat, nu cu gura jumătate, ca să-i înțeleagă ori și cine, și prietin, și dușman, și fideli neamului și biserică, căror slugesc, cu devotament sacr, uremân leali și bărbătești și în fața dușmanului, de cari își apăra ce au mai scump, vorba și Mircea față de Baiazid:

— »*Eu îmi apăr sârăcia, și nevoile, și neamul!*«

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater.

De și Lavater moare, — totuși spiritul și Dumnezeu-lui nu moare!

Moș Ion, Sluga Domnului.

Părintele Dumitru își dresese glasul, tușind ușor pe sub dunga de mătăasă a mustațelor, își trecu degetul prin barba mare, prospoiată, cercă încă odată de a închis bine ușa bisericii, din care eșiam amândoi și apucând încet calea spre sat, începu să povestească.

»...Pe creștetul capului avea pururea o cujmă buhoasă, țuguiață spre vârf, veche, de bătea în roșu-spălăcit. Dela căciulă la vale, se perdea moșul, tot, în un suman de pănură sură, cu poalele căruia mătura cărarea pe unde se învârtea. Așa îl vedeai totdeauna, decumva îl puteai întâlni, trecând ușor, ca o mogândeată, pe sub strașina gardurilor, cu o mână petrecută pe sub cingătoarea de funie despletită, iar ceialaltă saltându-și întruna crucile de aramă și bani cu chipuri sfinte, de pe la mănăstiri, cari îi izvorau de sub barbă, în capătul multor sfori, împletite în chip și forme. O înșirare de mătânii mari, negre, de lemn, i-se bătea dealungul șoleului stâng, înfrățită cu o călimară de alamă, veche, de crezi că-i de pe când s'o izvodit scrisoarea.

Așa ieșea la ochii lumii Moș Ion, Sluga Domnului. Sau mai bine, dânsul nu ieșea la ochii lumii, ci dacă dorea lumea să-l vadă, trebuia să meargă la casa Domnului, acolo, unde petrecea mai mult Moș Ion.

Prin sat eșia rar de tot. Atâta doar cât scurta cărarea, Dumineca, dela bordeiul unde își avea adăpostul, până la pragul bisericii. Și atuncea trecea repede ca o vedenie, ferindu-se de oamenii mari. Pe copii însă, ori unde îi întâlnea, îi opria în loc și-i cuprindea cu vorba, dându-le învățături. Aduna de multe ori cete întregi, îi ducea la bordeiul său, îi așeza cuminiți pe podmol, se punea în mijlocul lor pe un butuc, își descoperea capul și făcându-și o cruce largă începea să le spună de pe o carte sfântă, neagră de bătrână. Le spunea de atâtea ori tot aceleași vorbe; pe cumcă trimis'a Domnul nostru Isus Hristos pe sluga sa Ion în lume și datui-a în grijă pe copii nevinovați să-i povățuiască pe calea dreptății și să-i ferească de cursa păcatului și acum cu oamenii mari să nu-și facă multă treabă că aceia, neavând cine să-i povățuiască, a pus Necuratul ghiara pe ei și cei mai mulți sunt a lui și puțini numai să mântuie pentru patimile Domnului, dar de aceia nu sunt pe aici, ci numai în țara cea aleasă a lui D-zeu. Și mai vârtos i-a dat în grijă bisericile și crucile mor-

mintelor. Să grijească ca funiile clopotelor să nu aibă noduri, că acelea sunt lucrul diavolului și în minte să ție pe tot cel ce la o sfântă slujbă va ride, că samă va avea să deie înaintea celui ce l'a trimis. Mai spunea apoi multe, și copii ascultau.

După ce sfârșea cu învățătura din gură, le da lemne în mână, îndemnându-i să învețe a bate toaca, pe o scândură veche. Că zicea: »toaca e din cer adusă, și numai îngerii o știu bate bine. Cade-se ca ei a o bate; ci nimenea nu o știe, numai el sluga Domnului«. Și începea moșneagul mai întâi, să o bată în tact măsurat, lin — taca-taca-taca-taca, — și în urmă învățăceii în o bocănire învrășmășită. Cerca de multe ori să-i potolească, dar nu izbutea, căci ștregarii își făceau joc și se certau, iar atunci Moș Ion, Sluga Domnului îi alunga mâhnit și amarit rostind cu glas dureros: »Coadă veacului! Și se va arăta un proroc mincinos; numele lui Antihrist se va chema. Izbăvește Doamne pe sluga ta ca zilele acelea să nu le trăiască«.

Multă vreme nu-l mai vedeai, trecând ușor, ca o moga-deață, să adune copii de pe drum, să le dea învățături. Se închidea vreme lungă în bordeiul său, și răsfoia zile întregi foile cărții vechi, rugându-se și postind. Dacă se întâmpla apoi să-l nimeresti Dumineca după liturgie, când eșia din altar, cu cartea subsoară și erai față bisericească, îl puteai agrăi. O mâhnire mare se vedea stăpânindu-i fața. Crețele de pe frunte — vălurile multe — se înmuiau pe încetul și-ți răspundea, cu glas slăbit, întrerupt des.

— »Doamne, Doamne... voia ta este. ...Și s'a înrăit lumea tare. Nu mai umblă oamenii cei mari la casa Domnului. Când am intrat în satul acesta nu-i încăpea. A pus Avizuha ghiara pe ei, căci căile Domnului nu le păzesc. Mai rămân copii, dar și ei au să cadă, că împărăția lui Antihrist se apropie«.

Fruntea i-se încrețea iară și ferindu-se de alți oameni lua cărarea spre curtea mare, înțelenită, unde își avea lăcașul.

În sat la noi nu știa nime de unde venise. În ziua de Sfânt-Ilie, — acuma's vre-o șaizeci de ani în cap, să plinesc la vară; popia o ținea taica, D-zeu să-l hodinească — pe când era toată lumea la biserică, ascultând slujba; moș diacul ajunsese pe la Doxologia cea mare — așa o spune dânsul, astăzi — iată, că în ușa bisericii răsare un chip de om cum nu se mai văzuse. Aducea a călugăr de pe barba crescută'n voie, încălcită și de pe crucile multe, ce le avea pe pept la vale. Străinul trece în mijlocul bisericii, ingenunche, deschide

o carte mare, afumată și a rămas acolo, ca un stan de peatră, cu ochii pe foile flendurite, până s'a sfârșit slujba. Credincioșii încă au înghețat cu ochii la străin.

Diacul cântase demult, »Stăpână primește rugăciunile șerbilor tăi« și sfântul nu s'a clătuit și nu s'a clătuit nici lumea, numai când popa răsări în ușa altarului, rostind »Tatăl-nostru« și a dat se treacă spre ușă, s'a îndreptat de spate și străinul și a urmat părintelui afară. Aici s'a pus în fața preotului nedumirit și ia grăit iute așa.

»...Venit-am, sfinția ta, în satul acesta, căci graiul clopotului — sunare limpede, curată, dar cu unde de durere, trecând eu, pe drum, departe, — l'am auzit și cunoscut-am chemarea lui, și slava domnului, biserica plină o-am aflat, funiile clopotelor neinodate — sămă că diavolul nu se apropie de acest loc. Dar pe cum cunoscut-am, din graiul clopotelor, totuși sufer de ceva casa Domnului. Nu încap creștini la rugăciune, părinte, și-i păcat mare. Eu sluga lui Cristos sunt; creștini buni am aflat în satul acesta, dar ceva le lipsește lor. Ajută Doamne slugii tale și plini-se-va lipsa lor«.

...Peste trei ani de zile, în locul bisericuței noastre, cu trupul de bârne măcinate de vreme, întunecoasă, strâmtă, se ridică o clădire greoaie, tot de bârne încăpătoare, care-și înălța, în sus, printre verdele frăgarilor străjuitori, turnul încheșat, pe creștetul căruia bătea slipiri de diamant în razele soarelui — crucea, sămănul biruinții, răsplata trudei. În turn pe un colț de scândură gilită, se deslusește și astăzi, slova aspră, ruptă, a câtorva șire reslețe.

»Cititorului pace, și lui Dumnezeu laudă. Scris-am aceste slove eu, diacul Filip, pe cumcă să fie știut, că acest sfânt locaș ridicatu-s'a cu multă osârdie a robului lui Dumnezeu, Ion Sluga Domnului, care mult a ostenit și din mila creștinilor a adunat și spre spăsania celor obidiți a înălțat această sfântă beserecă și spre lauda lui Dumnezeu Tatăl, a Fiului și a Duhului Sfânt, Amin.«

Multă vreme, după ridicarea bisericei nu l'am mai văzut prin sat; îl întâlneam însă pe la târguri cu crucea'n mână, adunând milă pentru alte biserici.

După vre-o cinci ani impliniți, a sosit iar la noi îmbătrânit tare, sprijinindu-se în un toiag de corn, tocit.

L'am văzut eu — apucasem preot — când a mai venit să vadă biserica pentru care atâta ostenise. Fața i-s'a luminat ca de un foc Dumnezeesc, toiagul i-a căzut alături și ingenun-

chind a sărutat pragul umezit de lacrimile, ce se prelingeau prin barba deasă.

Iar de atunci își dăpâna zilele, după cum îți povesteam pe la început, îngropându-și viața trudită în bordeiașul din marginea satului. În toată ziua îl aflai, rugându-se în biserică, în altar, în un colț. Dumineca și la sărbători, când oamenii înrăiți, nu prea umpleau biserica era tare năcăjit. La începutul liturghii, bătea totdeauna toaca. O bătea frumos, lin mai întâi, apoi tot mai tare, tot mai tare... de răspundea, pădurile din jur în un clocot, înfrățit, ce venea înapoi și-ți umplea inima de duloșie și de o evlavie curată, înălțătoare.

Dar locurile goale rupeau inima moșneagului.

»Goală casa ta Doamne! Goală, căci zilele de apoi ne bat la poartă!«

Și rămânea cu ochii țintă spre gura uliții dinspre sat.

În vremea din urmă nu mai vorbea cu nimeni; înșira într'una printre degetele zbârcite mărgelele mari, cernite a mătâniilor și bolborosa în gât șirul nesfârșit al rugăciunilor.

Isbucnea din când în când în o strigare silită, sugrumată în gât »Goală casa ta Doamne«, și iar se potolea.

Și a mai dus-o cu traiul pân' la nește Paști. Era miezul nopții, când a început să sune glas de toacă, peste satul întreg, trecând departe, peste ogoarele înviate la viață noauă Sireaguri de creștini se vărsau, în poleiul valurilor de lumină a făcliilor... Era greu pământul în jurul clopotniții. Un șopot potolit de glasuri multe, trecea încet pe aripile văzduhului înlăcrimat. Moș Ion, Sluga Domnului, aplecat spre toacă, cu albul bărbii răsfirat în vânt, cuprindea în lumina foarte aprinsă a ochilor lui, umezi, de o bucurie mare, neașteptată, mulțimea ce așteaptă vestirea învierii.

...Glasul toacei răsuna înainte, în o tăcănire îndesată, învălmășită.

Incepu apoi clopotul, în dangăt limpede, pătrunzător să vestească ceasul intrării. Creștinii trec în o revărsare sfioasă spre cuprinsul bisericii, care părea că nu-i mai încape. Reze-mat de stâlpul toacei Sluga Domnului a împetrit cu ochii mari la îmbulzeala lumei credincioase...

»Plină casa ta Doamne! Izbăvește...!«

»Și a rămas așa împetrit pentru vecie.«

Părintele Dumitru tăcu.

A. Melin.

CRONICA.

— *Adunarea din Fild* a decurs în ordine și frumos, sub prezidiul cinstitului protopop al Morlăcii Ioan Pop, care a și luat cuvântul de 2 ori și a vorbit înălțător de frumos despre limba românească. Au mai vorbit și alții, preoți, învățători și țărani. Adunarea a votat cu însuflețire protestul hotărit de inteligența din Cluj și redactat de d-l Dr. Amos Frâncu.

— La *Orăștie* încă s'a ținut Dumineca trecută o adunare măreață. Au vorbit dnii: Dr. Aur. Muntean, Ioan Lăpădatu, dir. »Ardelenei«, Franc. Hossu Longin din Deva și alții. Remarcăm, că și la Orăștie s'a votat aceeaș rezoluțiune, formulată de Dr. Frâncu, care s'a adoptat în adunarea din Fild.

— La adunarea din *Teaca* s'a înscris la cuvânt și contele Toldalagi; iată urmarea convocărilor internaționale de »cetățeni«. Nu știm însă cum, numitul conte, nu a luat totuș cuvântul.

— Sâmbătă în 6 Aprilie au fost promovați doctori în drepturi patru tineri români: Iustin Cl. Iuga, cunoscutul compozitor și inimos intelectual, Aug. Ciurdariu, N. Mangra și Mihaiu Spăriosu. Felicitări și cei mulți înainte!

— Profes. Dr. Apáthy a primit 600 cor. dela guvern, ca să-și facă vacanțele în America. Așa câte o excursiune științifică, după atâta luptă patriotică, mai înțelegem și noi dela profesorii universității de științe.

— Pe Duminecă 14 April este convocată o adunare de protestare românească în *Someșul-rece*. Oficiul pretorial însă a oprit-o sub pretextul ridicol, că în comună ar fi disenterie, boală lipicioasă. S'a dat recurs energic în contra opreliștei, adunarea probabil însă se va ținea mai târziu, într'alt loc.

Cărți — Reviste — Ziare.

— *Predicile lui Petru Maior*, edate cu lit. latine de Dr. E. Dăianu, conform unui circular al Preaven. conzistor din Blaj, se pot cumpăra pentru bibliotecile parohiale și din cassa bisericelor.

— Dl *Alex. Lăpădatu*, un harnic cercetător al istoriei, a scos două broșuri nouă: »O nouă publicație de documente slavo-române« și »O nouă narațiune a luptelor dintre Morilești 1606—1607 și Sigiliile Romanului și Câmpului.

Amândouă, respective tustrele lucrări sunt estrase din »Convorbiri literere«.

— *Poporul Român* (nr. 13) are în frunte scrisoarea unui ţăran din Fizeş către d-l ministru Apponyi. Iată câte o vorbă din scrisoarea plugarului cuminte: »Măria Ta! Mă rog de iertare, că eu un biet plugar român nu ştiu rostul domnilor, am înţeles însă dela slujbaşii Măriei Tale, că umbli cu gând să ne dai şcolile şi dascălii şi copii pe ape ungnreşti, ca să lapede de tot ce ne-au lăsat părinţii cu moştenire sfântă şi neprihănită. Nu mă împac eu cu gândul ăsta al Măriei Tale şi de aceea te rog să ne dai şi nouă săracilor, pe care zici, că ne iubeşti, răspuns la următoarea întrăbare: Să ne spui ce scădere sau pagubă este pentru statul nostru ungar, dacă vorbim noi româneşte şi celelalte naţionalităţi în limba lor? Darea ţi-o plătim de bună voie, câtane încă suntem toţi şi ne iubim patria deopotrivă. Spune-ne şi ne lămureşte şi dacă ai dreptate toţi votăm proiectul dtate. De nu poţi dovedi, ceea ce nici nu poţi, te rugăm să-l arunci în foc, pentrucă bine să ţi-o însemni că pe noi nu ne vei face Unguri, Ţi-o spunem drept dle ministru, că precum nu vei face din capră oaie, așa nici din noi nu vei putea face Uguri nici odată. Şi greşeşti d-le ministru, dacă crezi că noi poporul aici pe la sate nu ne putem înţelege. Ne înţelegem foarte bine cu Ungurii şi cu ceialalţi şi ne împrumutăm unii cu alţii. Eu am de vecini Unguri, cu cari mă înţeleg şi mă ajut foarte bine, şi pe cari nu i-aş da pe toţi miniştri. Proiectul cel nou însă vrea, ca eu cu cei doi vecini ai mei să ne urăm şi să ne învrăjbm. Iată ce bine poţi aduce ţării cu planurile dtale«.

„Răvaşul“ Clujului.

— Sinodul protopopesc ținut Luni, în 8 Aprilie a decurs în perfectă ordine şi cu demnitate. Se cam turburaseră spiritele şovinişte din Cluj, la vederea atâtor preoţi, învăţători şi fruntaşi ţerani, curatori, veniţi din cele 38 parochii ale protopopiatului. Doi poliţişti secreţi s'au prezentat în curtea parochială, ca »să ne stee eventual la îndemână« cum ziceau: N'a fost nici o lipsă.

Sinodul a avut doue părţi: una petrecută în biserică, cealaltă în şcoală. În biserică preoţii prin meditaţiuni şi mărturisire şi-au curăţit sufletele, ear în şcoală şi-au spus cuvântul în cauza mare a culturii noastre creştine şi române, întru apărarea şcoalelor.

Decursul sinodului a fost astfel:

La 8 oare după întonarea rugăciunii către »Impăratul ceresc«, protopopul Dr. Dăianu rosteşte o cuvântare de introducere, îndemnând pe fraţi la reculegere sufletească. Dr. Iuliu

Florian ceteşte de pe amvon, o meditaţiune potrivită cu deviza: »Preotul, omul jertfei«. Dl. Beniamin Russu, cooperator în Gilău, ar fi urmat să-şi cetească disertaţia sa pastorală, dar nesosind la timp, s'a lăsat pe altă dată. Protopopul ceteşte apoi molitva mărturisirei şi se începe spovedania, la 3 preoţi mai bătrâni.

La 11 oare s'a început sinodul propriu zis printr'un potrivit discurs de deschidere al prezidentului. Notarii au fost designaţi On. Em. Pop, din cler şi N. Maier, învăţ. dintre mireni. În comisia de censurare a credenţionalelor a fost ales Eliseu Moga, preot Apahida, Ioachim Pop învăţ. în Feneş şi Ioan Lucaciu învăţ. în Feleac. Pentru a redacta un proiect de rezoluţiune în chestia proiectului de reformă şcolară, s'a ales o comisie de 6 membri, 2 preoţi, 2 învăţători şi 2 curatori. După raportul prezidial, în care s'a făcut frumoasă pomenire despre preoţii repositaţi în timpul din urmă: Petru Dan din Lăpuu şi Samoil Pop din Berind, s'a ales de nou senatul şcolastic protopopesc sub prezidiul protopopului Dr. Dăianu astfel: preoţi: Aug. Cosma, paroch în Feiurd, viceprot. on. Ioan Romonţan, preot în Gărbău, Eliseu Moga adm. par. în Apahida; mireni: Vas. Hossu, jude de tablă, Ioan Nestor, jude de tablă în pensiune, Ladislau Pop asesor la sedria orf., Dr. Amos Frâncu, avocat, Iacob Mureşan învăţ. în pens. Andreiu Pora învăţ. Cluj, Ioan Lucaciu, învăţ. în Feleac. — Membrii suplente: Eug. Pop Pecurariu, preot, Cluj, Nic. Maier învăţ. Gilău, Dr. Victor Poruţiu, avocat, Cluj.

A urmat apoi comisiunea esmisă, care a propus rezoluţiunea de protest publicată în fruntea acestui număr. Votarea a fost unanimă, după ce a vorbit spriginindu-o şi preoţii Emil Pop, Eug. P. Pecurariu, şi învăţ. Ioachim Pop. Astfel sinodul s'a sfârşit la ora 11½ d. a. şi vr'o 40 membrii, preoţi şi învăţători, s'au întrunit la masă frăţească în sala reparată a Hotelului »Pannonia«. Aci protopopul într'un toast frumos a apreciat atitudinea demnă a sinodului şi mai ales ţinuta, ce dovedeşte şi abnegaţie, a învăţătorilor. S'au mai rostit şi alte cuvântări, şi după un schimb frăţesc de vederi interesante şi cinstite, masa s'a ridicat în cea mai frumoasă dispoziţie.

— Asta ca să o ştie şi calomniatorii din »Tribuna« aradană.

— »Vatra« este numele unei noue bănci ce se intenţionează a se întemeia aici, în Cluj, la iniţiativa d-lui avocat Vas. Almăşanu, cu sprijinul d-ilor Nicolae Ivan, şi Dr. E. Miron Cristea asesori cons. în Sibiu, Dr. St. Morariu, adv. în Cluj, fraţii Dr. Ioan şi Dr. Al. Vajda, şi alţii.

— Şcoala cea nouă românească din Cluj şi-a aşezat

temeliile puternice lângă vechia biserică alui Bob. Va fi întru toate corespunzătoare cerințelor celor mai noue. Într'o sală se va deschide scoala de fetițe, idee care de mult a răsărit în Cluj, dar nu s'a putut realiza până acum.

— Pentru masa ștud. acad. din Cluj audăruit: »Săiăgiana« Zibău 50 cor. »Albina« Sibiu 200 cor. »Silvania« Șimleu 100 cor. »Aurora« Năsăud 50 cor. »Mercur« Năsăud 50 cor. »Șărcăiana« Șărcăia 20 cor. »Bistrițiana« 20 cor.

MAI NOU

»Bomba« lui Vajda.

Pentru atitudinea noastră principiară, în chestiunea tacticei de partid, ne impunem intenționată rezervă întru aprecierea acelei grave nesocotințe, pe care d-l Dr. Al. Vajda a comis'o în ședința din 8 April a camerei deputaților, măcar că acest *fapt*, și condamnabil, și regretabil, este *extrem de caracteristic* pentru direcțiunea născută din nedisciplină și încălcare a principiilor noastre de organizație, iar *autorul* lui este totodată și autorul intelectual al direcțiunei, pe care de fapt a condus'o și a dus'o până aci, — la *Canossa*. Nu ne ferim însă a spune, pe scurt, că bomba pe care d-l Vajda a aruncat-o, — însă nu cu bărbăția unor oameni de astfel de fapte, — l'a rănit mai mult pe cel ce a aruncat'o cu o puerilă nesocotință și nedibăcie, decât pe cei ce i-a vizat, iar încercarea, de reparare, ce a socotit să facă, din aceleși pricini genetice, a isbutit nu se poate mai rău, atât pentru persoana, menită și vrednică de o soarte mai bună, cât și pentru clubul din care făcea prețioasă parte, dar mai presus de toate și pentru *cauza apărării constituționale* a școlii românești, la care în fine ne-am găsit toți Românii, cu adevărat »dela *opinca*, până la *Vlădică*«.

Ori cum s'ar apreția, de altfel cazul acesta, fără precedent și fără păreche, un lucru ni-se pare sigur: nici *opinca* bieților Moți, ai viteazului lancu,

care l'au ales, nu se simte cinstită, și nici mitra *Vlădicilor* luptători nu se simte spriginită prin astfel de *fapte*. Cu toate că lupta pentru școală trebuie dusă înainte, până la sfârșit.

* * *

Pot fi asupra faptei feliurite vederi, după feliurite porniri, puncte de mănecare și de vedere; ele se vor limpezi cu timpul. Eată unele păreri ale presei:

— »*Drapelul*« reprobă categoric și regretă boacăna ispravă a d-lui Dr. Vajda.

— »*Telegraful Român*« de asemenea în prim articol reprobă incidentul neplăcut, dar foarte provocător, care primejduiește toată acțiunea politică a Românilor.

— »*Gazeta Transilvaniei*« cvalifică actul nesocotit al d-lui Vajda ca foarte dureros prilej, ce s'a dat »adversarilor cauzei noastre de a-și putea urma în mod atât de vehement vechia tactică... pentru a discredita pe Români și cauza lor înaintea opiniei publice maghiare și înaintea *străinătății*«. »*Gazeta*« socotește foarte regretabil că d-l V. »a dat adversarilor o *armă*, de care se folosesc acum cu atâta rîvnă și patimă în detrimentul cauzei noastre«.

»*Gazeta*« altfel cazul îl judecă, foarte pe dreptul, și ca un simptom caracteristic pentru situația noastră internă, și zice:

»*Dacă a lipsit prevederea și în cazul de față*, cum am putut constata lipsa ei în alte cazuri, poate mai însemnate, deși nu așa de delicate, cauza este a se căuta, după părerea noastră, în *laxitatea disciplinei* și pierderea contactului viu trebuincios cu organizația de partid«.

Deci președintele partidului național — adaugem noi — ar fi timpul suprem — să facă odată

uz de atribuţiunile sale, dacă vrea să nu se atonizeze toată organizaţiunea sub ochii Domniei Sale, care este venerat de toţi Românii.

* * *

Népszava, foaia socialiştilor, la al căror sprigin atât de mult conta clubul d-lui Vajda, singura care în ziua primă l'a apărat, a doua zi îl desaproabă, coalificându-i faptul ca un »*baklövés*« ar atitudinea nebărbătească.

Mai constatăm, că chiar şi deputaţii naţionalişti s'au diferenţiat în urma »bombei« nenorocite, reprobându-l întâiu prin decisiunea clubului, apoi unii iau votat dojana în dietă, chiar şi după scuze, alţii însă nu.

AVIS!

Am onoare a face cunoscut prea stim. public din loc şi jur, că institutul meu de înmormântare din Strada Unio Nr. 13 l-am strămutat în strada **Egyetem-utcza Nr. 1**, aranjându-l din nou, așa în cât corăspunde celor mai gingaşe poftē a timpului present.

Sicriuri de metal şi lemn, — cununi, vestminte pentru morţi, petri pentru morminte şi făclii țin totdeauna în cantitatea cea mai mare în depositul meu.

Îndeplinesc înmormântări de băieţi dela 6 coroane, iar de oameni mari dela 16 coroane în sus. Duc îndeplinire transportarea cadavrelor în loc, jur şi străinătate.

Rog pentru sprigin pe prea stimatul public pe viitor.

(1—20)

Muntyán Petru

proprietarul Institutului de înmormântare
Monosrori-ut 87 sz. măsar şi strugar.

Egyetem utcza 1 sz.

Frumos, curat scrie numai

maşina de scris.

„SUN“

de oarece n'are bandă de colorare.

Maşina de scris »Sun« are scrisoare foarte cefeată
scrisoarea se poate cunoaşte limpede chiar şi până
la ultima literă) şi preţul ei e totuşi numai 320 lei.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvár) (9—10)

Reprezentantul fabricii — societate pe acţiuni — de
maşini de scris a lui Frister & Rossmann.

Revista „Răvaşul“

Abonament pe an 6 cor.

În România şi străinate 8 cor.

Atelier tipografic instalat cu electricitate

Ori ce soi de tipărituri cu
gust lucrate, şi cu preţuri
foarte moderate, rog coman-
daţi spre mulfămire la:

Tipografia Carmen Petru-P. Barăţiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.